

*Серова Г. В.,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ КЛІМАТИЧНУ ОСВІТУ ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННОГО ПОСІБНИКА

Сучасні тенденції в освіті вимагають впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Створення електронних посібників набуває особливої актуальності в умовах запровадження в закладах загальної середньої освіти дистанційного навчання внаслідок карантинних обмежень. Проілюструємо можливості такого посібника на прикладі кліматичної освіти учнів основної школи, яка реалізується у відповідності до Концепції Нової української школи, зокрема через запровадження в освітні програми наскрізної змістової лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» [1]. Кліматична освіта є складником саме цієї змістової лінії. Рух у напрямі сталого розвитку - один з титанічних зсувів в житті сучасного світу, який опинився на порозі кліматичної катастрофи. Вже зараз через зміну клімату в Україні нестерпна спека та задуха влітку, майже безсніжні зими, все частіші посухи та пилові бурі, сильніші пожежі та забруднення повітря. Причина цього - діяльність людини. Подоланню окреслених проблем сприяє не лише розуміння глобальних екологічних проблем, а й намагання змінити ситуацію.

Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року на засадах принципу «Нікого не залишити осторонь» було започатковано інклюзивний процес адаптації Цілей сталого розвитку (ЦСР) [2]. Підвищення рівня поінформованості суспільства щодо значення, переваг та інструментів сталого споживання і виробництва, ресурсозбереження і дбайливого ставлення до довкілля є визначальними у досягненні поставлених Цілей, і освіта тут відіграє ключову роль. Це визначено Законом України «Про Стратегію державної екологічної політики до 2030 року» [3].

Сталий розвиток і зміни клімату – важлива частини громадянської освіти і формування громадянина з планетарною свідомістю. Ці теми не такі легкі для розуміння. Їх впровадження у зміст різних освітніх галузей потребує створення інноваційних навчальних посібників. Над розв'язанням цих завдань протягом 2019-2020 років в рамках міжнародних проєктів працювали групи експертів та були розроблені електронні навчальні посібники (автори Олена Пометун, Галина Серова): «Школярам про стале споживання» для занять з учнями 10-13 років; «Зміни клімату і

наслідки кліматичних змін» для учнів 13-15 років, «Енергоефективність та енергозбереження» для учнів 10-13 років, розміщені у відкритому доступі на веб сайті [4].

Структура кожного з названих посібників складається з двох частин: методичних розробок для вчителів та дидактичних матеріалів для активної діяльності учнів. Методичні матеріали для вчителя містять необхідні рекомендації щодо організації пізнавальної діяльності учнів: план заняття, зміст, опис та рекомендації з проведення заняття, довідкову інформацію за темою заняття. Дидактичні матеріали для учнів містять презентації, ігри, відео, роздаткові матеріали, які висвітлюють причини та наслідки зміни клімату, забезпечують можливість проведення самостійних дослідів і планувати власні дії щодо використання природних ресурсів і споживання.

До кожної теми розроблено презентації для демонстрації під час заняття. Посилання на слайди наводяться в методичних матеріалах для вчителів. Слайди подані у форматі ppt. Пропоновані для занять відеоролики, сюжети, мультфільми або їх фрагменти надані з посиланням на YouTube. Доступ до презентацій і відеоматеріалів доступний з різних гаджетів: мобільного телефону, ноутбука, планшета, ПК.

Названі електронні посібники відрізняє добре розроблений і чітко призначений для конкретного матеріалу методичний апарат, максимально орієнтований на допомогу як учням у самостійному засвоєнні матеріалу, так і вчителям в організації пізнавальної діяльності учнів на заняттях. Для цього учням пропонуються завдання різного ступеню складності: 1) на початку заняття як мотивуючі до роботи; 2) запитання і завдання до кожного з видів діяльності на занятті; 3) питання для обговорення отриманого досвіду. Добір завдань забезпечує інтерактивні форми навчання, особистісний підхід, актуалізацію та внутрішнє сприйняття учнями цілей навчання. Зміст завдань дає змогу використовувати їх диференційовано, організувати самостійну роботу учнів.

Розроблені електронні посібники є навчально-методичними комплектами для реалізації наскрізної змістової лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток», які спрямовані на усвідомлення учнями необхідності збереження глобальної рівноваги і захисту довкілля, та причетності кожного до проблем запобігання наслідків зміни клімату. Формат розроблених комплектів є інноваційним як за змістовим компонентом, так і за організаційним. Електронні посібники максимально полегшують роботу вчителя і підвищують активність учнів, забезпечують все необхідне для впровадження у навчальний процес школярів відповідно до вимог Нової української школи на засадах компетентнісного та діяльнісного підходів.

Ключові слова: електронний посібник, онлайн навчання школярів, кліматична освіта, сталий розвиток, запобігання наслідків зміни клімату.

Література:

1. Наскрізнi змістові лінії. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/naskrizni-zmistovi-liniyi>
2. Цілі сталого розвитку: Україна. Завдання та індикатори 2017. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/sustainable-development-goals--targets-and-indicators.html>
3. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 року. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>
4. Навчально-методичний ресурс для педагогічних працівників з реалізації наскрізної змістової лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток». [Електронний ресурс]. Доступно: <http://www.e-comon.org.ua>